

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен
„доктор“

Автор на дисертационния труд:

докторант Николета Иванова

Тема на дисертационния труд:

МОНУМЕНТАЛЕН РЕЛЕФ ОТ МЕТАЛ В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ХХ ВЕК

Член на научното жури:

Проф. Богомил Николов Димитров

Темата, която разработва докторантът Николета Иванова в този обхват е уникална не само по своя мащаб, но и гледната точка на автора, който освен своя изкуствоведчески талант, е вече доказал се майстор и в металопластиката. Докторант Николета Иванова се е спрял на конкретно скулптурно направление, като разглежда голям брой примери, обособени в отделни групи, специфични за всеки от периодите, съставлящи българската история на изкуството през ХХ в. Особено внимание е обърнато на метала и употребата му при изграждането на пластично художествено произведение с характеристика на монументален релеф - описани са основните видове метал, техники и технологии. По този начин докторантът изтъква значението на материала при създаването на качествен проект и успешното му реализиране в обществено пространство.

Дисертационният труд предлага много ценна информация както за студентите, така и за колегите преподаватели, тъй като покрай тясно специализирания поглед върху темата за използваните материали, има задълбочено изследване на всеки от образците, както и биографична информация за авторите, някои от които са непознати за най-младото поколение.

Дисертационният труд се състои от две части – текстова и Приложение със снимков материал, изобразяващ голяма част от изследваните примери.

Текстовата част е съставена от 217 страници, съдържащи следните раздели: увод, изложение, заключение и списък на използваните източници.

Библиографското описание на използваната литература включва 125 заглавия, от които: книги – 20; каталози, албуми, монографии, сборници – 13; статии – 5; статии от сп. „Изкуство“ – 51; сп. „Проблеми на изкуството“ – 16; издания на английски език – 2; издания на руски език – 1; интернет източници – 6; каталози – 11; Интервюта, проведени с български скулптори по темата на дисертацията – 11.

Приложението към дисертационния труд включва 290 броя илюстрации (274, от които са авторски, 16 – предоставени при провеждане на интервюта по темата на дисертацията) в 86 страници.

В дисертацията докторантът разглежда релефа като скулптурното направление. Поради обширността на понятието, са зададени определящи граници, които канализират направения анализ – монументален метален релеф в България през XX в. При тази формулировка от основно значение са пластичната характеристика на скулптурния обект; материалът и техниката на изработка; качествата, определящи монументалността на формата; географската и териториална ограниченост. С цел успешно и полезно изследване са подбрани типични за всеки период образци, създадени на територията на страната, от утвърдени български и чуждестранни автори.

Обект на изследване в дисертацията е монументалният релеф от метал. Тази дефиниция е съставена от три отделни термина, взаимно свързани помежду си, монументалност, релеф и материал. Докторантът разделя целия XX век на няколко периода, обособени спрямо историческите събития в България: 1900 – 1918 г.; 1918 – 1944 г.; 1944 – 1989 г.; 1989 – 2000 г. Във всеки от тях монументалният релеф от метал претърпява промени, изразени в пластичната трактовка на обектите, разработваните теми, дори и в използваните различни метали и техники за изработка. Трудът разглежда монументални произведения от метал, които са позиционирани в публична среда и са достъпни за широк диапазон от зрители.

Във всяка от главите, съставляващи дисертацията, е направен хронологичен исторически преглед, който разглежда типични представители на разглежданото скулптурно направление, систематизирани в отделни групи, обособени спрямо тематични сходства.

Заклученията, изложени в текста, са изведени чрез систематизиране на библиографични, теоретични, исторически, практически и биографични сведения. Трудът представлява обобщен натрупан научен материал във вид на описание на тенденциите в развитието на монументалния релеф от метал през XX в. Дисертационната работа и направените в нея изводи са базирани на синтезирано емпирическо съдържание, получено при провеждане на експериментално изследване по определената методика.

Четирите глави, които съставят Изложението са логично структурирани, като Първата от тях представя терминологични пояснения и определения, валидни за целия текст на дисертацията. Във всеки от следващите раздели е направено сравнително изследване на разликите, които предполагат употребата на отделни материали и техники, а при някои от типичните примери са засегнати проблемите и възможностите, които поставя изпълнението на конкретен релеф от метал.

Отговорът на основните задачи, поставени от докторанта още в Увода, задоволява целите на дисертационния труд. Терминологичните разяснения, технологичните описания, историческият преглед, хронологичната подредба на примерите и анализът предоставят достатъчно информация, която може да бъде използвана за подобни търсения в бъдеще.

Първа глава (Монументален релеф от метал - основна терминология, видове материали и техники на изпълнение) представя задълбочено описание на използваните в изграждането на тезата термини и приложението им в течение на цялото изложение. В този раздел са засегнати видовете скулптурен релеф, прието е определение за монументалност, обоснован е изборът на времеви диапазон и материал. Предложен е примерен път на създаване на монументален скулптурен релеф от метал, придружен от основните техники и материали за изработка.

Въз основа на изложените терминологични пояснения е изведена дефиниция, валидна за целия текст на дисертацията: Монументалният релеф от метал е произведение, което носи пластичните характеристики на скулптурното направление; ситуирано е в публична среда (екстериорна или интериорна), което определя и конкретна социална насоченост и значение; размерът му надвишава този на символните и отличителни релефни предмети (монети, плакети, медали).

